

МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАУКОВИЙ ВІСНИК
МІЖНАРОДНОГО
ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Серія:
ФІЛОЛОГІЯ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Випуск 46 том 3

Видавничий дім
«Гельветика»
2020

Збірник включено до категорії «Б» Переліку наукових фахових видань України зі спеціальності 035 «Філологія» на підставі Наказу Міністерства освіти і науки України № 1471 від 26.11.2020 р. (додаток 3).

Видання включено до міжнародної наукометричної бази
Index Copernicus International (Республіка Польща)

Серію засновано у 2010 р.

Засновник – Міжнародний гуманітарний університет

Друкується за рішенням Вченої ради Міжнародного гуманітарного університету
протокол 3 від 28.12.2020 р.

Видавнича рада:

С.В. Ківалов, акад. АПН і НАПрН України, д-р юрид. наук, проф. – голова ради; **А.Ф. Крижановський**, член-кореспондент НАПрН України, д-р юрид. наук, проф. – заступник голови ради; **М.П. Коваленко**, д-р фіз.-мат. наук, проф.; **С.А. Андронаті**, акад. НАН України; **О.М. Головченко**, д-р екон. наук, проф.; **М.З. Згуровський**, акад. НАН України, д-р техн. наук, проф.; **В.А. Кухаренко**, д-р філол. наук, проф.; **Г.П. Пекліна**, д. мед. наук, проф.; **О.В. Токарев**, Засл. діяч мистецтв України.

Головний редактор серії – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри прикладної лінгвістики **М.В. Мамич**

Редакційна колегія серії «Філологія»:

С.В. Голик, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри англійської філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»; **І.І. Дмитрів**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури та теорії літератури, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка; **М.І. Зубов**, доктор філологічних наук, професор кафедри германських та східних мов, Міжнародний гуманітарний університет; **А.А. Кісельова**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри прикладної лінгвістики, Національний університет «Одеська юридична академія»; **А.П. Ладиненко**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов № 2, Національний університет «Одеська юридична академія»; **В.Я. Мізецька**, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри іноземних мов професійного спілкування, Міжнародний гуманітарний університет; **Г.В. Савчук**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри перекладу та мовознавства, Міжнародний гуманітарний університет; **Ю.О. Томчаковська**, кандидат філологічних наук, доцент, в.о. зав. кафедри іноземних мов № 2, Національний університет «Одеська юридична академія»; **О.В. Шевченко-Бітенська**, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов № 1, Національний університет «Одеська юридична академія»; **О.К. Гадамський**, доктор філологічних наук, доктор габілітований гуманітарних наук в області мовознавства (Варшавський університет), професор, завідувач кафедри білоруських та українських досліджень, Інститут славістики, Опольський університет (Ополе, Польща).

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

Повне або часткове передрукування матеріалів, виданих у збірнику
«Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету»,
допускається лише з письмового дозволу редакції.

При передрукуванні матеріалів посилання на
«Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету» обов'язкове.

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 16819-5491Р від 10.06.2010

Адреса редакції:
Міжнародний гуманітарний університет, офіс 502,
вул. Фонтанська дорога, 33, м. Одеса, 65009, Україна,
тел. (+38) 099-547-85-90, www.vestnik-philology.mgu.od.ua

© Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету.

Серія: «Філологія», 2020

© Міжнародний гуманітарний університет, 2020

*Мелещенко В. О.,**кандидат філологічних наук,**викладач кафедри іноземних мов**Тернопільського національного педагогічного університету**імені Володимира Гнатюка**Черній Л. В.,**кандидат педагогічних наук,**викладач кафедри іноземних мов**Тернопільського національного педагогічного університету**імені Володимира Гнатюка*

ПОСТКОЛОНІАЛЬНИЙ ДИСКУРС СУЧАСНОЇ АФРИКАНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ: СТРАТЕГІЇ, НАРАТИВУ І ПИСЬМА

Анотація. Статтю зосереджено на визначних суспільно-політичних та гуманітарних зрушеннях 1950–1960-х років, що детермінували виникнення постколоніалізму. Чільне місце займають тексти письменників постколоніальної спільноти та їх інтерпретація, яка спрямована на розкриття дискурсивних утворень та ідеологічних впливів, присутніх у такому письмі. Опрацювання таких текстів дає змогу ідентифікувати основні теоретичні напрями розвитку постколоніальних студій, виокремити в художніх текстах постколоніальних письменників стратегії їхнього письма. Інкорпорування в канву цих творів фольклорного матеріалу та міфів також передбачає використання усних оповідних стратегій колонізованого народу в писемному форматі. Іманентною ознакою романів письменників, що мають африканське походження, є співіснування та взаємодія реального та потойбічного світів, зумовлюючи темпоральну фрагментацію. Постколоніальна романістика характеризується відсутністю часової специфікації, в якій минуле, теперішнє та майбутнє накладаються і переплітаються. Для постколоніальних художніх текстів характерною ознакою є введення особи оповідача, що повідомляє реципієнтові про минуле свого народу, його культуру та звичаї. Гібридна форма нарації, яка поєднує усну розповідну техніку та письмо, проблематизує особу автора. Моделювання (пост)колоніального простору в романах Ч. Ачебе відбувається шляхом залучення культурної спадщини колонізованих народів (зокрема, традицій, ритуалів, мови), яку ігнорували в західній словесності або ж змальовували як менш вартісну. Персонажі з подвійною або гібридною свідомістю – невід’ємна складова частина їхніх творів. Зосередження уваги на наслідках імперського панування в колоніях, а також травматичний колоніальний досвід передано через контрапунктний наратив, порушення хронологічної послідовності оповіді та мовні зсуви.

Ключові слова: постколоніальний дискурс, наративна стратегія, художньо-стильові особливості, ідентичність.

Постановка проблеми. На початку 1950-х років минулого століття боротьба за незалежність у британських колоніях Гана, Нігерія та Кенія значно посилилась. Це сприяло актуалізації теми антиколоніалізму в художній літературі. Своїми творами письменники намагались розбудити свідомість народних мас,

а також вербалізувати травматичний колоніальний досвід. Перше покоління африканських романістів виховувалось на цінностях колоніальної системи. У своїх творах, написаних англійською, а не рідною мовою, вони відображали унікальний досвід та світобачення африканських народів. Саме в цей час серед африканських письменників розгорнулись дебати про те, що таке африканська література: Чи це література, створена в Африці, чи література про Африку? Чи може африканський митець писати на будь-яку тему чи лише про свій континент? Яка мова найбільш оптимальна: арабська, англійська, португальська, французька чи африкаанс?

Нігерійський письменник Ч. Ачебе стверджував, що африканська література об’єднує в собі окремі національні та етнічні літератури континенту. У статті «Африканський письменник та англійська мова» він стверджує, що для багатьох регіонів Африки англійська мова стала мовою міжнародного спілкування. Усі ці «нації сформувалися завдяки вторгненню англійців; але поспішаю додати, це зовсім не означає, що народи, які входили до цих націй, були винайдені англійцями» [1, с. 36]. Тому основним завданням своєї творчості він вбачав передачу африканських понять та предметів, які не мали еквівалентів у англійській мові.

А. Дженмохамед зазначає, що «використання африканськими письменниками англійської як медіуму передбачає іронію, парадокси та суперечності» [8, с. 572]. Для цього є дві причини: 1) вони змушені писати англійською, оскільки здобули освіту англійською мовою; 2) «етноцентристський нарцисизм європейських колоніалістів визнає іншого «цивілізованою» істотою лише в тому випадку, якщо останній відтворить себе в образі, що створений європейською мовою, та переданий через європейську літературну форму» [8, с. 572].

Таким чином, африканські письменники зіткнулись із проблемою передачі особливостей мовлення африканських народів англійською мовою. Адже в минулому представники чорношкірої раси не мали писемності. Отже, одне з головних завдань африканських письменників полягало в адекватній передачі поетичних конструкцій усної творчості в письмовій формі. Цей факт зумовлює не лише відображення руйнівної сили колонізації, але й анігіляцію консервативної автохтонної культури через введення писемності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На думку Добі [4, с. 208], починаючи з 1960-х років постколоніалізм привертає значну увагу багатьох теоретиків літератури, оскільки прослідковує розвиток культури від початку колонізації до сьогодення. Проте серед науковців, які досліджують постколоніальний художній дискурс, відсутнє однозначне трактування даного поняття. Одні вважають його опірним/резистентним (Е. Саїд, Б. Гарлоу, А. Дженмохамед, Г.Ч. Співак), інші – виступають проти уніфікації та об'єднання письма колишніх колоній в одне ціле (Г. Бгаба, А. Мукгерджи). Беззаперечним залишається той факт, що постколоніальна література має риси та ознаки, які дозволяють говорити про її окремішність і самостійність.

А. Дженмохамед розглядав постколоніальну літературу як корпус текстів, що відображають досвід поневолених рас чи народів. У праці «Питання переоцінки африканського роману» («Issues in the Reassessment of the African novel») Д. Івезбай стверджує, що історія африканського роману невіддільна від «історії становлення расової свідомості» [7].

Варто зауважити, що важливу роль у формуванні расової ідентичності чорношкірих, в їхньому прагненні заперечити колоніальну систему цінностей та утвердженні расової самоцінності відіграли культурні та суспільно-політичні рухи в Європі та США. Ці питання розглянуто в монографії М. Шимчшин «Гарлемський ренесанс: історія, теорія, поетика та афро-американська самість».

Мета статті – розглянути специфіку постколоніального дискурсу та мовлення африканського народу на матеріалі твору Ч. Ачебе «Світ розпадається», дослідити нарративні стратегії та художньо-стильові особливості його письма.

Виклад основного матеріалу. Африканська література зародилась у контексті колоніалізму. Вона сформувалась у часи деколонізації та неокolonіалізму. Європейська колоніальна експансія африканського континенту в дев'ятнадцятому столітті була вигідна насамперед з економічних міркувань. Завдяки утриманню влади в Африці європейці інтенсивно використовували ідеологічний апарат та його механізми.

Відсутність писемної традиції дала змогу колонізаторам упроваджувати свою мову через організацію навчального процесу англійською, що призвело до домінування писемної форми комунікації над усною. Скориставшись тим фактом, що документальні свідчення про минуле Чорного континенту окремо і ґрунтовно не досліджувалися, європейські історіографи вибудовували версії історичного розвитку людства без активної присутності африканської раси. Таким чином, «один із найефективніших засобів колоніального панування здійснювався через заперечення колективної історії, а отже, і колективної ідентичності» [10, с. 346]. Варто зауважити, що важливу роль у формуванні расової ідентичності чорношкірих, їхнього прагнення заперечити колоніальну систему цінностей та утвердженні расової самоцінності відіграли культурні та суспільно-політичні рухи Європи та США.

У дослідженнях, присвячених вивченню особливостей та відмінностей між усною й писемною традиціями, наголошуються такі іманентні риси першої: контекстуальність значення, консервативність та гомеостатичність, міфічна свідомість, поцінування колективного, а не індивідуального, і, нарешті, домінування тотального імперативу. Творам письменників, що зображають колорит усних культур, так чи інакше притаманні риси усної народної творчості.

Постійний контакт африканців з європейцями сприяв руйнуванню багатьох духовних принципів, видозміні усних і письмових нарративів. Проблема співвіднесення свого та чужого також стала актуальною у визначенні естетичних критеріїв африканського письменства. Головним завданням тогочасних африканських письменників стало органічне поєднання свого і чужого у творах.

У 1958 році Чінуа Ачебе опублікував свій славнозвісний роман «Світ розпадається». Багато критиків відзначили, що він позначив «інавгураційний момент в африканській літературній історії» [10, с. 345]. На той час розвиток нігерійської писемної літературної традиції англійською мовою лише розпочинався. Саме Ч. Ачебе потужно зартикулював протест проти імперської гегемонії. Крім того, письменник майстерно «африканізував» англійську мову, інкорпорувавши у свій текст безліч слів народу Іґбо, а також прислів'я та приказки. Ч. Ачебе спробував відобразити світогляд чорношкірої раси за допомогою мови та нової естетичної парадигми. А. Іреле підкреслює, що важливість роману «Світ розпадається» полягає «у змалюванні африканського суспільства як живої сутності в певному історичному зрізі» [6, с. 454]. Таким чином, твір зображає Африку в новому світлі, а також відкриває для читачів невідомий життєвий досвід негритянської раси.

У романі Ч. Ачебе неодноразово підкреслює, що колоніальне панування в Африці спричинило психологічні травми негритянського народу, процес одужання від яких триватиме довго. Тому кризь увесь твір прослідковується домінантна проблема – осмислення наслідків європейського колоніалізму, його деструктивного впливу на африканські культури, моральні принципи спільнот. На відміну від багатьох своїх сучасників Ч. Ачебе не вдається до романтизації африканського минулого, подібно як і не вважає імперську ідентичність антитезою до африканської. Аналізуючи роман, С. Гіканді зазначає, що «культура, іншими словами, визначається швидше амбівалентністю, аніж безперечною авторитетністю» [5, с. 300].

Своїми творами Ч. Ачебе розвінчує імперські стереотипи про Африку, змалює неєвроцентричні культури та історії, що функціонують як контрнарратив до панівного західного нарративу. Б. Джейфо вважає, що твір «Світ розпадається» складається з двох рівнів: розповідь про зіткнення імперії й колонії та фрагментарні історії про ідентичність підкорених [10, с. 348]. Важливо, що Ч. Ачебе не ставить читача перед вибором однієї з двох систем цінностей. Іронічна розв'язка роману важлива для «політики репрезентації», що є центральною для постколоніальних дебатів про ідентичність.

Незважаючи на те, що Ч. Ачебе детально описав побут, звичаї, повір'я, обряди власного народу, це не зробило роман етнографічною хронікою. За допомогою етнографічного матеріалу автор передав світорозуміння одного з африканських народів, зартикулював нове бачення його досвіду, що тривалий час сприймався упереджено та позірно. Крім того, усна народна традиція, інкорпорована в канву твору, збагатила стилістичний рівень роману, уможливила створення «нового типу вираження африканської уяви». Саме цей факт дав підстави назвати твір «архетипним сучасним африканським романом, що написаний англійською» [6, с. 454].

Роман «Світ розпадається» складається з трьох частин. Перша присвячена опису життя в селищі Умуофія, де проживає головний персонаж Оконкво. У другій частині описано перебу-

вання хлопця у вигнанні, а саме в селищі, звідки походить його мати. Третя – трагічна розв'язка роману.

Варто зазначити, що особиста доля Оконкво нерозривно пов'язана з традиціями та устроєм життя рідної спільноти. Оповідь ведеться від третьої особи, при цьому оповідач не дає власної оцінки викладеним подіям. Гетеродієгетичний наратор роману є всього лише стороннім спостерігачем, який спокійно документує життя села від одного повного місяця до іншого, від одного ритуалу до іншого. Тип оповіді поєднує міметичну та дієгетичну стратегії. На відміну від європейської традиції письма, що зосереджена на інтроспекціях героя, автор постійно балансує між самоаналізом персонажів та життям спільноти. Їхні страхи та переживання вербалізуються в громаді та опрацьовуються через ритуали. Як слушно відзначає Д. Керрол: «Це один із рівнів роману, який попередня літературна традиція не використовувала, і до якого ми не звикли – пряма передача проблем, моральних, політичних і релігійних, на розсуд громади» [3, с. 389]. Характерною рисою роману є постійна присутність громади, яка вирішує будь-які ситуації. При цьому не існує загальних законів, а кожен випадок розглядається окремо. Яскравим прикладом може бути сцена, де чоловік та брат дружини намагаються розв'язати суперечку за допомогою егугву (духів предків).

Ч. Ачебе описує суспільну структуру доколоніального селища Ігбо, морально-етичні засади, принципи самоврядування та світогляд жителів. Одноплемінники Оконкво перебувають у нерозривній гармонії з навколишнім середовищем. Назва поселення «Умуофія», що дослівно означає «люди лісу», вказує на сільське походження общини. Ч. Ачебе передає динаміку та особливості людських взаємин, які, на думку Е. Дюркгайма, є основою колективної свідомості. Із самого початку твору ми розуміємо, як народ Ігбо усвідомлює себе в просторі: «Оконкво був знаний на дев'ять сіл і навіть трохи далі» [1, с. 3]. Для них простір – це знана та освоєна територія, а решта світу їх мало хвилює.

Важливу роль для розуміння епістемології Ігбо відіграє час. Він сприймається одноплемінниками Оконкво не як статична категорія, а як плинність. Визначними в цьому плані є самі ритуали, які відображають циклічність і розміреність життя громади. Новий рік розпочинається зі збирання врожаю ямсу – найважливішого продукту харчування для Ігбо. Щоденні турботи та праця на полі взаємопов'язані з ритмами природи. Ігбо живуть за її законами та намагаються не образити богів, що опікуються родючістю, родинною злагодою, народженням дітей і долями людей. Спокій та розміреність буття автор передає простою фразою: «І так минали місяці та пори року» [1, с. 39].

Особливої уваги заслуговує метод нарації роману, простий спосіб оповіді та стиль написання твору. Деякі літературознавці наполягають на тому, що «колеритна англійська мова сприяє відображенню африканського вербального стилю з наголосами та акцентами, які є дивними та несподіваними у британському чи американському мовленні» [11, с. 93]. Наративна стратегія роману, як і його стиль, відображають подвійну свідомість оповідача, що належить до усної (Ігбо) та писемної (європейської) традицій. Звідси виникає оповідна манера роману – синкретизм.

Повторення слів чи цілих фраз займає чільне місце у тексті твору та його стилістиці, а також наголосу незвичних для

англомовного реципієнта частин синтагм. Такі повтори сприяють відтворенню техніки усної оповіді, надають певного ритму самій нарації. Як зазначав Леопольд Седар Сенгор: «Ритм – це архітектура буття, внутрішня динаміка, яка надає йому форми, безпосереднє вираження життєвої сили. Драматичний інтерес у творі підтримується не униканням повторень, як маємо це в європейському наративі, а, навпаки, народжується через них: повторень факту, жесту, слів, що формують лейтмотив» [9, с. 425].

Іншою іманентною рисою письма Ч. Ачебе є паралелізм, що підсилює функцію повторів. Наприклад, на самому початку роману зустрічаємо характерну для письменника ритмічність: «Оконкво був добре відомий навіть за дев'ять сіл» [1, с. 3]. А. Дженмохамед звертає увагу на те, що у творі письменник використовує прості речення, а не складнопідрядні. Він вважає, що це дозволить створити гладку поверхню, де всі елементи та факти нарації рівносильні. Для створення такого ж ефекту окрім паратакису автор застосовує монотонний голос оповідача та ауру оповіді без конкретного зазначення часу. Темпоральність роману нечітка та виражена такими конструкціями: багато років тому; старий, як сам клан; найгірший рік, який пам'ятали, та ін. Така безчасовість наративу пов'язує його з усною традицією, де існує містичний, а не історичний час.

Важливу функцію в канві нарації роману «Світ розпадається» відіграє контрапункт. Саме через зіставлення радісних та трагічних моментів автору вдається передати природні ритми життя в Умуофії. Ю. Маккарті зауважує, що «наративна стратегія, яку ми бачимо у вступній частині, де представлення нового матеріалу відбувається поступово, а згодом лише поглиблюється, нагадує африканські поліметричні ритми, де різні розміри звучать одночасно, хоча вводяться не відразу. Це не ритм гучного удару, а акцентуація словом, фразою, темою» [9, с. 427]. Дослідник підкреслює, що ритмічні елементи стилю та форми корелюють із ритмом життя громади Умуофії. Взагалі, стилістичні особливості роману та його структура відображають риси народної мови чорношкірих Ігбо та відрізняються від традиційної писемної англійської мови.

Таким чином, Ч. Ачебе дестабілізував дискурс імперії, ввівши як контрдискурс особливості світобачення та світовідчуття власного народу, іманентні риси його культури, мовлення та побуту. На лексичному рівні автор представив нові слова, які передають реалії життя чорношкірого народу. Унікальна англійська мова автора допомогла йому передати дух африканських реалій тим реципієнтам, для яких Чорний континент довгий час залишався серцем п'їтьми.

Ч. Ачебе використовує особливості усної народної мови Ігбо не лише в діалогах роману, але й в описах природи чи взаємин людей. Зокрема, його тексти багаті на прислів'я та приказки, а також порівняння, що сприяє відтворенню локального колориту. Наприклад, у романі зустрічаємо такі зіставлення, як: *яцірка, котра впала з дерева іроко* [1, с. 21]; *заклопотаний, як мурашник* [1, с. 100]; *ніби вода лилася на натягнуту шкіру барабана* [1, с. 42]; *як зернина маїсу в порожній торбині з козячої шкіри* [1, с. 22]; *як погана шкаралупа* [1, с. 46]. Окрім того, такі перлини народної творчості дають уявлення про світорозуміння одного з чорношкірих поселень, підсилюють події твору, увиразнюють характеристики героїв, підкреслюють конфлікт тощо. У цьому випадку народна творчість стає

ключем до осягнення іноді дивних для нас вчинків, поведінкових моделей або ж ритуалів.

Роман рясніє приказками про статус та становлення особистості, що посилюють одну з його тем, а саме трагедію Оконкво, який хотів стати лідером, але не отримав підтримки громади. Серед них: *Я не можу жити на березі річки і вмиватися слиною* [1, с. 98]; *Як людина танцює, так і барабани б'ють для неї* [1, с. 108]; *Дитина з чистими руками може їсти й з королями* [1, с. 6]; *Людина, котра поважає великих, прокладає шлях і до власної величі* [1, с. 16]. У приказках та прислів'ях передано цінності та моральні принципи умуофійців. Вони посилюють звучання головних мотивів твору: важливість соціального статусу, поцінування досягнень індивідуума, долі людини.

Функціональні в канві роману байки та притчі, які є певними поясненнями характерів героїв чи їхньої поведінки. Наприклад, основна трагедія Оконкво, що полягає в його нездатності знайти внутрішній спокій чи, за віруванням умуофійців, порозуміння з власним духом «чі», апелює до поширеної серед Ігбо притчі про силача: «Колись давно жив на світі силач, спина котрого ніколи не торкалася землі. Він перемагав від села до села, аж поки не переміг усіх на світі. Тоді він вирішив піти у край духів і побороти там усіх. І він таки пішов і переміг кожного, хто траплявся йому на шляху. Деякі мали по сім голів, деякі по десять, але він перемагав усіх. Його друг, що грав на флейті та прославляв силача, благав повернутися назад. Але той не погоджувався. Замість того, щоб іти додому, силач вирішив помірятися силою з найсильнішим та найкращим із духів. І вони послали йому його особистого бога, маленького, коренастого духа, що однією рукою розбив його об землю» [6, с. 460]. Ця притча слугує певною матрицею для розуміння характеру та причини самогубства головного персонажа. Оконкво не знайшов порозуміння зі своїм внутрішнім еством, ніколи не прислухався до внутрішнього голосу, а вирішував усе лише силою. У культурі Ігбо особистий бог людини «чі» відіграє важливу роль. Індивідуум та його бог – нероздільні та повинні прислухатися один до одного. У кінці роману оповідач роздумує: «Очевидно, що його особистий бог або «чі» не призначався для визначних вчинків. Людина не може піднятися вище за долю свого «чі» [6, с. 460].

Постколоніальні теоретики стверджують, що мова формує саму реальність та поняття для опису світу. Своєю чергою «світи, які творяться таким способом, не є якимись сталими утвореннями в уяві мовця, ні поєднанням образів, які відрізняються від тих, які є в уяві носія іншої мови. Світи існують у мові, їхні горизонти розширюються, як тільки вводяться неологізми, нові тропи та образи, що також сприяють розширенню меж самої мови. Таким чином, англійська стає одним із засобів текстуального конструювання світу. Найцікавішим моментом її використання в постколоніальній літературі є спосіб творення відмінності, відокремленості та заперечення норми метрополії» [2, с. 43]. Через навмисне спрощення англійської мови ритм численних паратаксисів заперечує її багатство та складність. Окрім того, свідомо «сухість» мови дає можливість розвинути в романі міфічного за своєю природою оповідача, який власною оповіддю викликає різні емоції і при цьому залишається безпристрасним. «Цей нейтральний міфічний голос, цілком новий в англійській літературі, здатен відновити культурний досвід, що починає зникати, без сентиментальності чи награності» [8, с. 586].

Висновки. У статті проаналізовано доколоніальну культуру Ігбо в шедеврі Ч. Ачебе «Світ розпадається», який зобразив багатогранність громади Ігбо до та після британського колоніалізму. У дослідженні охарактеризовано доколоніальну ідентичність Ігбо та образ головного героя роману Оконкво, як символ збереження культури, ідентичність якого формувалася через багатство, статус, титули та силу.

На прикладі Оконкво, який був утіленням своєї громади, ми бачимо, як Ігбо протистояли гегемонній владі. У романі «Світ розпадається» автор поєднав усну народну творчість та писемний дискурс західної культури. Перекодування феноменології усної культури в писемну форму зумовило виникнення нової синкретичної форми, а також спричинило негативну діалектику детериторизації англійської мови та жанру роману як такого. Майстерність Ч. Ачебе виявляється в талановитому використанні англійської мови в передачі характерів умуофійців, реалій їхнього життя та світовідчуття. Він змалював африканський світ африканськими концептами. Письменник переконав своїх читачів, що африканські народи мали культуру ще до експансії європейців; що їхні спільноти часто мали філософію великої глибини, цінності та краси, а також поезію і достоїнство. Ч. Ачебе вдалося передати особливості усної народної культури, а також специфіку чужого для європейців світу. Адже в романі змальовано не лише героїчну постать Оконкво, але й культурну ситуацію доколоніального світу чорношкірих.

Література:

1. Achebe C. Things Fall Apart. *Chinua Achebe; Things Fall Apart: Authoritative Text, Context and Criticism* ; ed. by F.A. Irele. N.Y. and L. : W. W. Norton and Company, 2009. P. 1–117.
2. Ashcroft B. The Empire Writes Back: Theory and Practice in Post-Colonial Literatures. L. : Routledge, 1989. 283 p.
3. Carroll D. Things fall apart. *Chinua Achebe; Things fall apart: authoritative text, context and criticism* ; ed. by F.A. Irele. N.Y. and L. : W. W. Norton and Company, 2009. P. 385–410.
4. Dobie A. Theory into Practice: An Introduction to Literary Criticism, 4th ed. Stamford : Cengage Learning, 2015. 403 p.
5. Gikandi S. Chinua Achebe and the Invention of African Literature. *Chinua Achebe; Things fall apart: authoritative text, context and criticism* ; ed. by F.A. Irele. New York and London : W. W. Norton and Company, 2009. P. 293–303.
6. Irele F.A The Crisis of Cultural Memory in Chinua Achebe's Things Fall Apart. *Chinua Achebe; Things fall apart: authoritative text, context and criticism* ; ed. by F.A. Irele. N. Y and L. : W. W. Norton and Company, 2009. P. 453–491.
7. Izevbye D. "Issues in the Reassessment of the African Novel." *African Literature Today*, 10 (1979): 7–31.
8. Jan Mohamed A. Sophisticated Primitivism: The Syncretism of Oral and Literate Models in Achebe's Things Fall Apart. *Chinua Achebe; Things fall apart: authoritative text, context and criticism* ; ed. by F.A. Irele. N.Y. and L. : W. W. Norton and Company, 2009. P. 571–586.
9. McCarthy B. Rhythm and Method in Things Fall Apart. *Chinua Achebe; Things Fall Apart: Authoritative Text, Context and Criticism* ; ed. by F.A. Irele. N. Y and L. : W. W. Norton and Company, 2009. P. 422–437.
10. Pandurang M. Chinua Achebe and the African Experience: A Socio-Literary Perspective. *Chinua Achebe; Things fall apart: authoritative text, context and criticism* ; ed. by F.A. Irele. L. and N. Y. : W. W. Norton and Company, 2009. P. 343–358.
11. Povey J. Critical Introduction. *Critique*. 1969. Vol. XI. № 3. P. 91–99.

Meleshchenko V., Chernii L. Postcolonial discourse of contemporary African literature: strategies, narrative and letter

Summary. The article focuses on the significant socio-political and humanitarian shifts of the 1950s and 1960s that determined the emergence of postcolonialism. Prominent are the texts of writers of the postcolonial community and their interpretation, which aim reveal the discursive formations and ideological influences present in such writing. The elaboration of such texts makes it possible to identify the main theoretical directions of the development of postcolonial studies, to single out the strategies of their writing in the literary texts of postcolonial writers. The incorporation of folklore and myths to these works involves the use of oral narrative strategies of the colonized people in written format. An inherent feature of the novels of writers of African origin is the coexistence and interaction of real and netherworld, causing temporal fragmentation. Postcolonial novelism is charac-

terized by the absence of a temporal specification in which past, present, and future overlap and intertwine. For postcolonial literary texts, a characteristic feature is the introduction of the narrator's personality, which informs the recipient about the past of his people, their culture and customs. The hybrid form of narration, which combines oral narrative technique and writing, problematizes the author's personality. The modeling of (post)colonial studies in Achebe's novels takes place by involving the cultural heritage of colonized peoples (including traditions, rituals, language), which was ignored in Western literature or portrayed as less valuable. Characters with a double or hybrid consciousness are an integral part of their work. The focus on the consequences of imperial domination in the colonies, as well as the traumatic colonial experience, is conveyed through counterpoint narrative, disruption of the chronological sequence of the narrative, and linguistic shifts.

Key words: postcolonial discourse, narrative strategy, artistic and stylistic features, identity.

НАУКОВИЙ ВІСНИК МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Серія: ФІЛОЛОГІЯ

Науковий збірник

№ 46 том 3, 2020

Серію засновано у 2010 р.

Коректор – Вишнякова Я.І.

Комп'ютерна верстка – Кузнєцова Н.С.

Підписано до друку 30.12.2020 р. Формат 60x84/8. Обл.-вид. арк. 27,07, ум. друк. арк. 22,55.
Папір офсетний. Цифровий друк. Наклад 200 примірників. Замовлення № 0321/122.

Надруковано: Видавничий дім «Гельветика»

(Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6424 від 04.10.2018 р.)

65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглєзі, 6/1

Тел. +38 (048) 709 38 69, +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08

E-mail: mailbox@helvetica.com.ua